

dosegli, kar bi bilo imena vredno, pač pa je naš položaj koncem leta bil neugodnejši, nego pa ob začetku. Ob novem letu so slovenski koaliranci bili faktor, od katerih je bil obstanek vlade odvisen, toda sedaj so pa težko več. Da so skrbeli, da se je vprašanje o volilni reformi nadaljevalo, bili bi še danes silno važen faktor; ker je pa grof Hohenwart s svojimi mnogobrojnimi predlogi stvar bolj zaviral, nego podpiral, in sploh konservativna stranka ni stvari pospeševala, so pa slovenski koaliranci postali skoro že peto kolo na vozu koalicije. V tem obdobju se bode volilna reforma že zavlekla, pri volitvah bodo pa vlada in liberalci že poskrbeli, da Slovenci zanjo ne bodo več potrebni. Zaradi tega pa Slovenci, kar se tiče občne avstrijske politike, nič kaj veselo ne stopamo v novo leto, ker ne moremo verjeti, da bi se dalo popraviti v novem letu, kar se je v preteklem zavozilo.

Nekoliko veselejši je pogled, kar se tiče našega domačega delovanja. „Družba sv. Cirila in Metoda“ lepo napreduje in se ravno sedaj pripravlja, da osnuje slovensko šolo v Velikovci na Koroškem. Ta šola bode zgodovinske važnosti. Njena osnova bode veliko delo samopomoči. Pričala bode svetu, kako da vlada zanemarja slovensko rajo na Koroškem, da ji vzlic jasnim zakonitim določilom ne poskrbi za potrebne šole. Slovenci so prisiljeni, da sami začno s snovanjem šol na Koroškem, ker rešitev prošelj za slovenske šole na Koroškem pod koalicijsko vlado še počasneje napreduje, nego pod prejšnjo.

Kako malo naklonjena je vlada Slovincem, to smo videli v Ljubljani. Vse mogoče se je storilo, da se preprečijo jedino slovenski ulični napisi, celo deželni odbor se je poklical na pomoč; dočim pa dosedaj nismo čuli, da bi bila vlada v kakem mestu z meševitim prebivalstvom storila korak za dvojezične napise, če so sedanji napisi italijanski ali nemški. Upamo pa, da bode v tem oziru zmagala slovenska odločnost.

Pomenljiv dogodek je pa vsekako shod zaupnih mož v Ljubljani, ki je narodno stranko zopet okrepčal in oživel k narodnemu delovanju in naredil konec polovičarstvu. Upamo, da se sedaj po vseh slovenskih pokrajinah začne živahneje gibanje, ker mislimo, da minolo leto je nas pač prepričalo, da se tuje pomoči Slovenci nimamo nadejati, temveč se moramo zanašati le na lastne moči in na svojo narodno zavest.

Če bomo le skrbeli, da se narodna zavest ne pokoplje, temveč nadalje razvija, pa se nam ni bati narodne smrti, naj nasprotniki še tako napenjajo svoje moči. Tudi koalicija nas ne bode uničila, kajti tudi zgradba, katero bodo zgradili, se bode podrla, ker bode protinaravna. Avstrijski Slovani so že toliko razviti, da se trajno nemško gospodstvo več ne bode dalo uvesti. Zato pa zapujoč v lastne moči in v božjo pomoč stopimo pogumno, pripravljeni za nove boje z uma svetlim mečem, v novo leto.

Politični pregled.

Nova okrajna glavarstva. — Na Kranjskem, Koroškem, Tirolskem, Češkem, v Dalmaciji in Galiciji osnuje se letos kacij deset ali dvanajst novih okrajnih glavarstev, ker so sedanja prevelika. Osnova bode stala 200 000 gld., potem se pa seveda primerno povišajo vsakoletni državni stroški.

Nemški narodni dijaki. — V Gradci in v Ljubnem mislijo nemški dijaki visocih šol proslavljati osemdesetletnico Bismarckovo. Že dolgo let se mej nemškimi dijaki na avstrijskih vseučiliščih razširja prusofilski duh. Ta duh so nekoliko mej dijake zanesli profesorji, ki so se sklicali iz rajha. nekoliko je pa odsev občnega mišljenja velicega dela avstrijskih Nemcev. Oblastva pa tudi nemškim dijakom ne stopajo na prste tako strogo kakor drugim, za to se pa že vse upajo.

Skarda. — Na starega leta zvečer je umrl v Pragi deželni odbornik Skarda v 67. letu. Političnega življenja se je udeleževal od začetka parlamentarne dobe. Po dunajskih punktacijah je bil izstopil iz staročeške stranke in osnoval neko svojo skupino v deželnem zboru, ki je bila nekaka srednja stranka mej Mlado- in Staročehi. Bil je tudi češki pisatelj, ustanovnik češkega pravniškega društva in soustanovnik češkega deželnega gledališča.

Poljska Omladina. — Poljski listi so o svojem času strašno pisali proti znanemu tajnemu društvu „Omladina“ v Pragi. Kmalu bi bili o črnenji Čehov prekosili celo nemško-židovska glasila. Sedaj pa imajo Poljaki sami podobno pravdo. Seveda o njej nemški in poljski listi toliko ne pišejo. 23 dijakov tarnopolskega učiteljskega in tarnopolske gimnazije je že osem mesecev v preiskavi zaradi tajnega združevanja, zaradi veleizdaje in zaradi razžaljenja cesarja. To tajno društvo je bilo organizovano prav po načinu praške Omladine. Sodnija je pri preiskavi slučajno dobila jako važne papirje v roke, iz katerih je osnovo posnela. Jeden dijak, zaprt v višjem nadstropju, je po noči doli skušal zvezek papirjev spustiti svojemu tovarišu pod sabo. Nit se je pretrgala in papirji so pali ravno pred nekega paznika na dvorišče. Mej temi papirji je bil tudi natančen organizacijski načrt tajne družbe.

Češki Nemci baje mislijo v deželnem zboru pri razpravi o volilni reformi sprožiti zopet vprašanje o razdelitvi okrajev po narodnostih. Seveda dosegli v tem oziru ne bodo ničesa, kajti brez Čehov je nemogoče dobiti dvetretjinsko večino.

Podržavljen.e notarjata. — Koroški poslanec Peitler je bil v državnem zboru predlagal, da se podržavi notarjat. Dolenjeavstrijski notarski kolegij je sklenil, da se skliče shod odposlancev avstrijskih notarskih zbornic, da sklenejo protest proti temu predlogu. S slovenskega narodnega stališča bi bilo pri sedanjih razmerah se težko ogreti za ta predlog, ker s tem se le pomanjša število nezavisne narodne inteligence. Kar se pa tiče gospodarskega stališča, se pa ne ve, če bi bil dobiček posebno velik. Notarji imajo tako določene tarife. Te tarife in pristojbine bi tudi potem ostale v veljavi, torej v tem oziru bi prebivalstvo ne imelo nobenega dobička. Davki bi se pa vsled teh dohodkov pač dosti ne ponižali in kdo ve, v kaj bi ta denar baš porabil finančni minister. Sicer je pa tudi pomisliti, da državni uradi navadno potrebujejo več in bolje plačanega osebstva, kot zasebni, in zatorej bi tudi kmalu se pokazalo, da bi od podržavljenja pač država kdo ve kake koristi ne imela.

Madjari in Rumuni. — Madjari skušajo sedaj nemadjarške narodnosti s tem uničiti, da njih liste in njih voditelje vedno s sodiščem preganjajo. Da so vselej obsojeni, o tem ni dvomiti. Najhuje se godi v tem oziru Rumunom. Te dni je bil v Temešvaru pred porotnim sodiščem urednik rumunskega lista „Dreptatea“ Branise zaradi hujskanja proti oblastvom in madjarski narodnosti. Sodišče ga je obsodilo v 130 dnij ječe in 1300 gld globe. Porotniki so v vseh slu-

jih krivdo jednoglasno potrdili. Sodišče je pa poprej že skrbelo, da so porotniki bili pristni Madjari.

Italija. — Dne 27. decembra je umrl v Arcu Franc II. bivši kralj neapoljski in obeh Sicilij. Svojo vlado je nastopil l. 1859. V vojnah l. 1859. in 1866. se je odlikoval kot zaveznik avstrijski napram Italiji. Še isto leto, ko je nastopil vlado, moral se je umakniti s prestola. Garibaldi je zasel mesto Neapelj in kralj Franc se mu je umaknil. Po dogodkih v l. 1866. in 1870. ko so Avstrijci ostavili Benečijo in Lombardijo, oziroma je italijanska vojna zasela Rim, združena je bila sedanja Italija. Od tedaj je živel kralj Franc II. večinoma v inozemstvu in je v inozemstvu tudi umrl. — Korumpiran Crispi je še vedno ministerski predsednik. On in njegovi tovariši so vse mogoče storili, da bi sleparstvo potlačili. Crispiju nasprotna stranka si pa tudi močno prizadeva, da bi izpodkopala do cela že itak omajana tla Crispiju. Čuje se, da se bo slednji to tudi posrečilo, kajti poroča se, da se je počelo očitno gibanje proti Crispiju tudi na dvoru.

Bolgarija. — Na Bolgarskem je priredil narod več demonstracij glede dogodkov na Makedonskem in Armenskem. Turčija čuti se vsled teh demonstracij razžaljeno in turški sultan je bolgarskemu diplomatičnemu agentu te demonstracije očital in zahteval, da bolgarska vlada poskrbi, da se take demonstracije ne bodo več primerjale. Agent pa je to zahtevo odklonil, češ, da je na Bolgarskem pravica shajanja neomejena in da vlada nima uzroka, jo utesniti. Razmerje mej Turško in Bolgarsko je vsled tega postalo jako napeto. — Sobranje je ednoglasno vsprejelo načrt zakona, po katerem se hudo kaznujejo vsi napadi in razžaljenja kneza in članov vladarske rodovine.

Rusija. — Kronanje ruskega carja in carice bo aprila meseca v Moskvi. — Car Nikolaj kaže se pravičnega Poljakom in katolikom. Na ruskem Poljskem, kjer je bila dosedaj raba poljščine prepovedana, izšlo je pod novim carjem že par ukazov tudi v poljskem jeziku. — Za spomenik umrlemu carju je več Poljakov iz Ruso Poljskega darovalo po 1000 rubljev. — Katoliški nadškof Varšavski, ki je dne 18. decembra v svojem in v imenu duhovnov svoje nadškofije čestital carju in njegovemu godu, je dobil za čestitko zahvalo.

Francija. — Dreytuss je s svojim izdajstvom povzročil nov oster zakon, katerega je te dni sklenila zbornica. Stari zakon o izdajstvu in vohunstvu se ozira le na vojni čas in ni prikrojen za slučaje v mirovnem času. Novi zakon gre pa na to, da je vohunstvo in izdajstvo tudi v mirnem času najstrožje kaznovati in sicer s smrtjo ali dosmrtno ječo.

Azija. — Japonski parlament je sklenil zahtevati od Kitajske v namen, da se sklene mej Japonsko in Kitajsko mir razen nekega ozemlja in odškodnine še: 1.) da Kitajska sklene z Japonsko zvezo, naperjeno zoper evropske velesile; 2.) da bo vsa Kitajska Japoncem pristopna; 3.) da Japonska reorganizuje kitajsko vojno in brodovje. Koliko je na tem resnice, oziroma v koliko se bode pri sklepanji miru na te zahteve oziralo, je negotovó, pač pa je sedaj znano, da je Kitajska storila vse potrebne korake, da dožene z zmagonosno Japonsko mir.

Obrtnija.

Električna razsvetljava v Ljubljani.

(Dalje.)

To so bistveni in najvažnejši razlogi, iz katerih odsek za danes ne more priporočati nobenega predležečih projektov za uporabo vodne sile pri Jami, ali odsek je vendar le tega mnenja, da bode pozneje, ko bode treba

povečati napravo, katero odsek v sledečem nasvetuje prav dobro kazalo, pritegnit tudi vodno silo Save.

Tudi proti ostalima projektoma s centralo na parno silo ima odsek svoje pomisleke. Pri teh projektih nasvetuje se uporaba električnih tokov, ki imajo vedno isto mer (Gleichstrom). Električne naprave po sistemu istomernih tokov pa zahtevajo iz razlogov, katerih tukaj ne morem obširneje razkladati, da stoje stroji centrale kolikor je moč v središču onega okoliša, katerega hočemo oskrbovati z električnimi toki. Ako prevajamo toke samo po dveh elektrovodih, ne sme biti kraj, katerega hočemo razsvetljevati, od centrale čez jeden kilometer oddaljen, sicer zgubiva tok preveč svoje napetosti. Izguba toka na njegovi napetosti se da na ta način zmanjšati ali odstraniti, ako vzamemo elektrovode primerno debelejše, to pa podraži v neprimerni meri elektrovodno mrežo.

Drugi pripomoček, da se zguba na tokov napetosti zmanjša, obstoji v tem, da bi se tokom, katere proizvajajo dinamoelektrični stroji, povečala napetost, ali to ima svoje gotove meje v konstrukciji teh strojev.

Čez 400 voltov splošno ne sme prekoračiti napetost istomernega toka, sicer je prevelika nevarnost, da se stroji v kratkem času pokvarijo. Pri mnogih električnih razsvetljavah na parno silo osnovana je elektrovodna mreža po treh ali celo štirih elektrovodih. Elektrovodna mreža se po tem sistemu ne le sploh bolj podraži, temveč tudi nastane neugodnost, da je dosti težje vrejevati napetost toka v posameznih delih mreže, nego pri sistemu dveh elektrovodov, in se torej pri tem sistemu kaj rado pripeti, da nekatere svetilnice jako slabo svetijo. Zaradi tega v novejšem času ta sistem več elektrovodov radi opuščajo. Siemens in Schuckert nasvetujeta, da bi se zgradila centrala na Piklovem posestvu za frančiškansko cerkvijo. Da je zgradba centrale na tem mestu umestna, ne dalo bi se nobenemu teh dveh projektov ugovarjati, pač pa je moč navesti za oba dosti razlogov, posebno pa za Siemensovega.

Vprašanje je pa, če bi bilo dobro in ugodno centralo na par postaviti v središču mesta. Odsek zanikava to vprašanje. Že za prvo potrebo bi bilo potreba postaviti parne stroje za najmanj 400 konjskih sil, namreč v tem slučaju, ko bi hoteli poleg parnih strojev rabiti tudi akumulatorje. Pomislimo pa, koliko smrdečega in črnega dima bi uhajalo iz dimnika v centrali. Razprostiral bi se čez mesto, posebno v času, ko smo ubogi Ljubljancje v meglo zakriti, in nam okuževal zrak, da bi bilo joj! Najugodnejše je, da se postavi centrala naprave s parno silo, ako se sploh gradi, na kak prostor zunaj mesta, n. pr. na ljubljansko polje blizu Bežigrada ali Vodmata, od kodar bi njenega smradu v mestu ne čutili. Ako pa to storimo, ne moremo tokov vedno v isti meri krožečih privajati na drugi konec mesta, n. pr. do dolenjskega kolodvora ali do klavnice, kajti daljava bi znašala tri kilometre, na drug način, kakor če postavimo v sredi mesta, n. pr. v mestni hiši, veliko baterijo akumulatorjev. Proti akumulatorjem pa ima odsek mnogo tehtnih pomislikov.